



ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง ภูมิหลังและรูปแบบกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า  
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง สื่อความเห็นเน้นกระบวนการ  
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ดอกสร้อย ร้อยกรอง (๔)  
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒



### จากทอมัส เกรย์ ถึงพระยาอุปทิศศิลปสาร



พระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ)



พระยาอุปทิศศิลปสาร (นิม กาญจนาชิวะ)

กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้ามีที่มาจากกวีนิพนธ์เรื่อง Elegy Written in a Country Churchyard ของ ทอมัส เกรย์ (Thomas Gray) กวีอังกฤษผู้มีชีวิตอยู่ในช่วง กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ กล่าวกันว่ากวีนิพนธ์ บทนี้เขียนขึ้นที่สุสานเก่าแก่ของเมืองสโตกโปจส์ (Stoke Poges) ในมณฑลบั๊กกิงแฮมเชอร์ (Buckinghamshire) เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๘๕ หลังจากมรณกรรมของญาติใกล้ชิดและเพื่อนรักของเกรย์ในเวลาไล่เลี่ยกัน โดยทั่วไป งานประเภท elegy (ราชบัณฑิตยสถานใช้ว่า บทร้อยกรองกำสรด) คือ โคลงไว้อาลัยซึ่งมีเนื้อหาเป็นการคร่ำครวญเกี่ยวกับมรณกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะแต่กวีนิพนธ์ของเกรย์เรื่องนี้ใช้คำว่า elegy ให้กว้างออกไปในความหมายว่า การรำพึงเกี่ยวกับความตายของมนุษย์ตลอดจนสิ่งที่บุคคลเหล่านั้นเห็นว่ามีคุณค่า ด้วยเนื้อหาอันแสดงสัจธรรมของชีวิตและถ้อยคำภาษาที่สละสลวย ทำให้บทประพันธ์บทนี้เป็นบทร้อยกรองกำสรดของอังกฤษที่มีชื่อเสียงมากที่สุด

พระยาอุปทิศศิลปสาร (นิม กาญจนาชิวะ) ผู้ถ่ายทอด Elegy Written in a Country Churchyard มาเป็นกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า เป็นกวีคนสำคัญคนหนึ่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลงานประพันธ์ของท่านส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกาพย์กลอนแห่งความคิด คือเป็นกวีนิพนธ์ขนาดสั้นที่มุ่งแสดงความคิดหรือความรู้สึกของกวี ต่างกับวรรณคดีในยุคก่อนที่นิยมแต่งเป็นเรื่องยาวโดยนำเรื่องมาจากนิทานหรือชาดก กวีนิพนธ์ขนาดสั้นซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากที่สุดของพระยาอุปทิศศิลปสารคือเรื่องกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้านี้เอง เนื่องจากได้รับคัดเลือกให้เป็นบทเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษามานานหลายสิบปี



พระยาอุปกิตศิลปสารได้ประพันธ์กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าจากต้นฉบับแปลของเสฐียรโกเศศ โดยแต่งเป็นกลอนดอกสร้อยจำนวน ๓๓ บท เพิ่มขึ้นจากบทประพันธ์ภาษาอังกฤษหนึ่งบท ในหนังสือเรียนนี้ได้คัดมาให้นักเรียนศึกษา ๒๑ บท ในหมายเหตุ ก่อนเข้าสู่ตัวบท ผู้ประพันธ์ได้แจ้งไว้ชัดเจนว่า “จากภาษาอังกฤษซึ่งท่านเสฐียรโกเศศ แปลให้ ข้าพเจ้าได้แต่งดัดแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทยบ้าง” การนำตัวบทวรรณคดีตะวันตกมาแปลและดัดแปลงให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและรสนิยมของคนไทย นับเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของการประพันธ์วรรณคดีในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

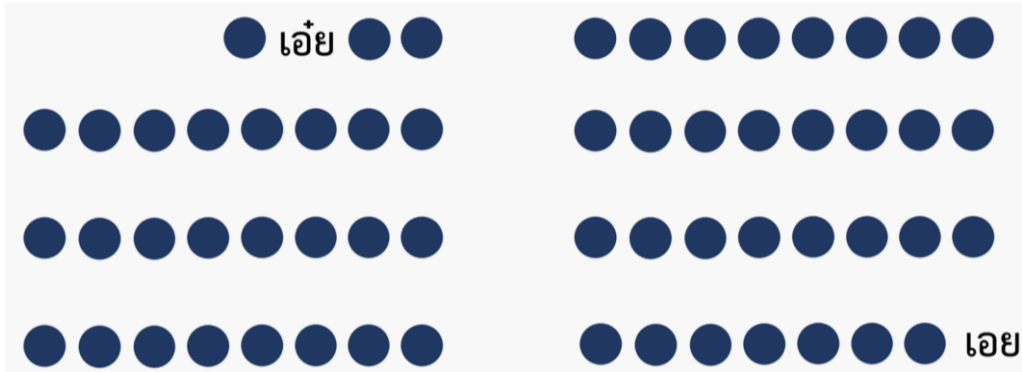




ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง ภูมิหลังและรูปแบบกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า  
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง สื่อความเห็นเน้นกระบวนการ  
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ดอกสร้อย ร้อยกรอง (๔)  
 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒



### ลักษณะคำประพันธ์ของกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า



#### ฉันทลักษณ์กลอนดอกสร้อย

กลอนดอกสร้อย เป็นกลอนที่มีรูปแบบเฉพาะ แต่เดิมเป็นกลอนใช้ขับร้องเพลง ต่อมาใช้ในการแต่ง เพื่อกล่าวถึงประเด็นสั้น ๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจแต่งเป็นสุภาพหรือบทพรรณนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กลอนดอกสร้อยมีลักษณะการแต่งเหมือนกลอนสุภาพ แต่จะแตกต่างที่ ๑ บทจะมี ๘ วรรค และมี ๔ คำกลอนหรือ ๔ บาท กำหนดให้ วรรคที่ ๑ ใช้คำ ๔ คำและคำที่ ๒ เป็นคำว่า **เอ๋ย** เช่น **วังเอ๋ยวังเวง เด็กเอ๋ยเด็กน้อย แมวเอ๋ยแมวเหมียว** กลอนดอกสร้อยนิยมแต่งให้บทหนึ่งมี ๔ คำกลอน และคำสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่า **เอ๋ย** เช่น

วังเอ๋ยวังเวง

ฝูงวัวควายผ่ายลาทิวากาล

ชานาเหนียวอ่อนต่างจรกลับ

ทิ้งทุ่งให้มีดมัวท้าวมณฑล

หง่างเหง่ง! ย่ำคำระฆังขาน

ค่อยค่อยผ่านท้องทุ่งมุงถิ่นตน

ตะวันลับอัปแสงทุกแห่งหน

และทิ้งตนตูเปลี่ยวอยู่เดียวเอ๋ย

กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาศิวะ)





ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง ภูมิหลังและรูปแบบกลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า  
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง สื่อความเห็นเน้นกระบวนการ  
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ดอกสร้อย ร้อยกรอง (๔)  
 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

### การแต่งตั้งเปลี่ยนแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทย

การใช้กลวิธี “แต่งตั้งเปลี่ยนแปลงให้เข้าธรรมเนียมไทย” ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าเป็นบทประพันธ์ที่มีคุณค่าสูง เพราะเนื้อหาอันเป็นสากลได้รับการถ่ายทอดผ่านฉันทลักษณ์ และขนบทางวรรณศิลป์ของร้อยกรองไทย จึงเกิดเป็นบทประพันธ์อันไพเราะตรึงใจผู้อ่าน คุณค่าในด้านเนื้อหาของบทรำพึงในป่าช้าอยู่ที่การมุ่งแสดงความจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ โดยเสนอแนวคิดหลักว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลสำคัญหรือชนสามัญ ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงความตายไปได้ ดังกลอนบทหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

สกุเลยยสกุलगสูง	ชักจูงจิตฟูซึกดิ์ศรี
อำนาจนำความสง่าอำอินทรีย์	ความงามนำให้มีไมตรีกัน
ความร่ำรวยอวยสุขให้ทุกอย่าง	เหล่านี้ต่างรอดตายทำลายชั้นัน
วิถีแห่งเกียรติยศทั้งหมคนั้น	แต่ล้วนผันมาประจบหลุมศพเอย

แนวคิดสำคัญเรื่องความเป็นอนิจจังของชีวิตนี้สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง สิ่งนี้จะเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระยาอุปกิตศิลปสารเลือกกวีนิพนธ์ของทอมัส เกรย์บทนี้มาถ่ายทอดสู่ผู้อ่านชาวไทย โดยปรับเปลี่ยนการอ้างถึงพืชพรรณและสัตว์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวัฒนธรรมตะวันตกให้เป็นพืชและสัตว์ที่มีในเมืองไทยได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน เช่น เปลี่ยนต้นไอวี (Ivy) เป็น เถาวัลย์ ต้นเอล์ม (Elm) เป็นต้นโพธิ์ แมลงบิตเทิล (Beetle) เป็นจิ้งหรีดและเรไร นอกจากนั้นยังได้ปรับเปลี่ยนการอ้างถึงบุคคลสำคัญของอังกฤษในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ มาเป็นบุคคลสำคัญของไทย เช่น เปลี่ยน จอห์น แฮมพ์เด็น (John Hampden) นักการเมืองผู้มีชื่อเสียงในการต่อสู้เพื่อท้องถิ่นของตนเป็นชาวบ้านบางระจัน เปลี่ยนจอห์น มิลตัน (John Milton) กวีเอกของอังกฤษ เป็นศรีปราชญ์ ในกรณีที่ไม่สามารถหาบุคคลสำคัญของไทยที่เหมาะสมได้ ท่านผู้ประพันธ์จะใช้วิธีกล่าวถึงลักษณะเด่นโดยไม่ระบุนาม เช่น “ผู้กู้บ้านเมืองเรื่องปัญญา” ซึ่งปรับมาจาก โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) นักการทหารและนักการเมืองคนสำคัญ การปรับเปลี่ยนการอ้างถึงบุคคลนี้ นอกจากจะทำได้อย่างแนบเนียนแล้ว ยังสามารถสื่อความหมายของบทประพันธ์ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง



ต้นไอวี (Ivy)



ต้นไอวี (Ivy)

